

DEFINISJON AV MINERALER ANNO 1769.

Den følgende definisjon er hentet fra »Den almindelige Natur-Historie i form af et Dictionnaire» ved Valmont de Bomare, trykket i København i 1769 og innsendt til redaksjonen av B.Gjerstad. Gamle skrifttyper er ikke undertegnedes sterkeste type, men »oversettelsen» lyder omtrent som følger (sitat):

MINERALIER (minereaux ou mineraux, mineralis)

(Footnote: Mineralier ere Jord- eller Steen-arter, som enten indeholde i sig Salt, Svovel eller Metaller tillige).

Dette Navn udtrykker og ondbefatter gemeenligen alt det som oppgraves af Jorden, nemlig, alt det som tilhører Mineral-Riget: ikke destomindre for at give det en mere særegen Bemærkelse, indbefatter man

under dette Navn ikkun de Legemer, der indeholde enten Kies- eller Salt-arter, enten Biergsit og Svovel, eller metalliske Deelee, nemlig enten af halv- eller heel Metaller, saa at ved det Ord Mineral betegner man en Ærts i sit Jord- eller steen-aktige Avle-Leye.

Man kalder mineraliserte eller foretsede Substanser dem hvis Mellemlum eller Damphuller ere bleve opfyldte ved Indsilinger enten mineraliske eller metalliske Damp: det ere langsomme og paa hinanden følgende Indvirkninger. Der gives Foretsere, saasom de svovelaktige Kiese, hvilke findes i Træ og brænder det ofte ved at selv skilles ad eller opløses. De ved Svovel og Arsenit foretsede Metaller ere vanskeligere at bringe til deres Grundvæsen end om de vare skilte derved,

de Been, som ere blivne mineraliserte (foretsede) ved en Kobber-Opløsning, danne Turkiser. Spather, som have Farver, ere næsten altid bleve mineraliserede ved Jernet eller ved Kobberet, Kvarterne ere det meer sielden, men de ere ofte atter bedækkede med Kieskristaller, som i deres flydende Tilstand, ikke have kunnet sile der ind, og have sat sig paa Udsiden.

De metalliske Mineralier indeholde mere Metal end umetallisk Jord eller Foretsere, da derimod de, som indeholde mere Svovel.

Arsenit U., end Metal ere Kiese, hvoraf man ikke faae Metallen med Fordeel. See Kies item Ærts Biergverk og Halvmetaller.

(Sitat slutt).

At alt som graves opp av jorden er mineraler er en definisjon som minner lite om dagens mer vitenskapelig presise måter å definere på. Jeg så umiddelbart for meg kona krumbøyd over grønnsakhagen i full gang med å grave opp noen mineraler til middag, men så direkte matnyttig er vel ikke denne hobbyen for de fleste av oss.

Dagfinn M. Pedersen.

